

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Sumarul :

N. IORGA. — Începuturile romanului la noi (III).

NATALIA IOSIF. — Idilă (poesie).

EM. GIRLEANU — Tata (schită).

O. CARP. — Epitaf vechi (poesie).

I. SCURTU. — Traducerile literare la noi (III).

C. MOLDOVANU. — Intr'o dimineață (poesie)

I. BİRSEANUL. — Pașania ursului.

N. IORGA, I. SCURTU. — Cronică.

În supliment : *Vederea Cetății Hotinului ; altă vedere a Cetății Hotinului.*

REDACȚIA :
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA :
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :
In țară . . . 20 bani
In străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :
In țară 10 lei
In străinătate . 12 ,

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură — București,
Strada Regală, 6.

A APARUT:

Negoțul și meșteșugurile în
trecutul Românesc

Formind volum III din istoria Românilor în chipuri și icoane

DE

N. IORGA

Prețul Lei 2.50

A apărut:

P O E S I I

DE

HENRIC IBSEN

—•••—
TRADUCERÎ

DE

ST. O. IOSIF și D. ANGHEL

Prețul Lei 2.50

Cărti apărute în editura Insti-
tutului de „Minerva“
arte grafice
București. — Strada Regală 6. — București.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoii vechi și noi	1.50
— Prosă	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele său basmelor Românilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și prosă	1.25	NEGRUZZI C. — Prosă	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Romî- nilor supt Mihael-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
ROLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere comp- lete	1.50
CREANGA I. — Opere complete.	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din Ro- mânia	2.50
HELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din Ro- mânia	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate	1.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Bu- covina	2.50
— Foiletoane	2.50	— Neamul românesc în Ar- deal și țara ungurească, 2 volume à	2.50
— Fragmente	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
COATU N. GR. — Din viața ță- rânească	1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihael- Viteazul	—50
CUNȚAN MARIA. — Poesii	1.25	— Istoria Românilor în chi- purii și icoane	2.50
DELĂTISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîni FLAMMARION C. — Tainele ce- rului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	— Credințe	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne!	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și grainuri din Bucovina.	2.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fețe	1.50

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN . Moșneagul de la munte	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut	1.50
PETRESCU-PETRA N.—Ilie Marin	1.50
POP VASILE. — Ris și plîns	1.50
— Domnița Viorica	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat	2.—
Rutenisarea Bucovinei	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri	1.50
— Crîșma lui moș-Precu	2.—
— Dureri înăbușite	2.—

	L. B.
SADOVEANU M — Soimii	1.50
— Povestiri din război	2.—
— Floare-Ofilită (roman).	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită	2.—
SCROB C. — Rouă și brună	1.50
SCURTU AUREL. — Călauza sta- țiunilor Balneare și Climate- rice din România	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită	2.—
— Din bătrîni	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața mariinarului	1.50
VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nucle și schițe	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

	L. B.
No. 1—3. Istoria populară a Romînilor	—45
» 4. Cîntarea Romîniei	—15
» 5. Istoria populară a li- teraturii Romîne	—15
» 6. Revoluția lui Tudor Vladimirescu	—15
» 7. Perderea Basarabiei. —15	—15
» 8. Unirea Principatelor. —15	—15
» 9. Mihail Cogălniceanu. —15	—15
» 10. Vasile Alecsandri	—15
» 11. Stefan-cel-Mare	—15
» 12-13. Istoria lui Mihail Vi- teazul, de N. IORGA —25	—25

	L. B.
No. 14. Revoluția lui Horia	—15
» 15. Rapirea Bucovinei	—15
» 16. Cum să ne creștem copii —15	—15
» 17. Păstrarea sănătății	—15
» 18. Ce să citim?	—15
» 19. 10 Maiu	—15
» 20-22. Războiul pentru nea- tîrnare	—45
» 23. Viața și faptele Mitro- politului Moldovei Veniamin Costachi —15	—15
» 24. Aritmetică	—15
» 25. Femeia în revoluția din Rusia de F. Arburre-Rulli —15	—15

BIBLIOTECA „LIRA ROMÂNĂ” MUSICALĂ

Conținînd cele mai frumoase romane și cîntece
naționale romîne pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

<p>1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-
triotic.</p> <p>2. Luna doarme. Romanță populară.</p> <p>3. Aoleu! Arie populară.</p> <p>4. Suspino crudă. Romanță populară.</p> <p>5. Cîț te-am iubit. Romanț. popular.</p> <p>6. Călugărul. Melodie populară.</p> <p>7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.</p> <p>8. Donă fete spală lîoă. Arie popul.</p> <p>9. Ce te legeni codrule? Romanță.</p> <p>10. Steluța. Romanță.</p> | <p>11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec
popular.</p> <p>12. Felițo din acel sat... Arie din
Transilvania.</p> <p>13. Popa zice că nu bea. Arie popular.</p> <p>14. Iuimioara mea. Arie populară.</p> <p>15. Am un loș și vreau să-l beau.
Cîntec popular.</p> <p>16. Pasăre galbonă'n cioc. Cînt. pop.</p> <p>17. Inutul Regal Român de Hübsch.</p> <p>18. Cîntecul Gîntei Latine.</p> |
|---|---|

Prețul unui Ex. 20 bani.

**De vânzare la toate librăriile din țară și la Institutul de
arte grafice și editură „MINERVA”, București, Str. Regală, 6.**

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

ÎNCEPUTURILE ROMANULUI NOSTRU (1850—62)

III. «ELENA» LUI BOLINTINEANU.

Cînd scria «Manuil», Bolintineanu era încă în străinătate, pribeag, «exilat» și «proscris», hrănindu-și mindria de poet romantic din toată prigonirea ce îndura, mulțămît oarecum de o nenorocire ce-l înălța, în ochii săi ca și în ochii lumii¹. Din societatea românească a timpului, el știa mai ales pe tinerii petrecători, în rindurile cărora el însuși se va fi rătăcit mai mult decît odată. În saloanele boierimii nu fusese; casa de țară a vechiului nobil, cu moravurile simple, cu ușa deschisă pentru toți oaspeții, bucuros de a ceti cărțile nouă și de a cunoaște oamenii noi, îi era necunoscută; crescut la oraș, așezat apoi mulți ani în străinătate, el n'avea decît ușoare idei «poetice» despre traiul țăranimii pe care-l resuma în catrință, căciulă, sărăcie, nedreptate, bătăi îndurate și, cînd și cînd, cite o crimă agrară răsplătitoare, săvîrșită.

Întors în țară pe vremea frămîntărilor pentru bine, la care însuși a luat parte, deși într'o măsură destul de slabă, amestecat apoi, după biruința partidului său, în viața politică cea nouă, deputat al Adunărilor regimului Cuza, bine primit la Curte, ajuns în pragul unui Ministeriu, de care nu s'a arătat nevrednic, în ce privește cinstea și poate chiar munca, Bolintineanu se schimbase foarte mult în trei-patru ani de zile. Cunoștința lui de lume crescuse, gîndul i se făcuse mai serios, slăbiciunile și afectările romantice scăzuseră simțitor. Ca om de faptă, cum îl făcuse desfășurarea carierei sale, el era în stare acum să înțeleagă faptele din care se alcătuieste rostul lumii, care i se înfățișase pînă atunci ori încremenită în extasul nopților

¹ În 1855 el ceruse în zădar să i se îngăduie a se întoarce în țară (*Documente privitoare la Știrbeș-Vodă*, pp. 561, 565-6). Vodă-l privia ca pe un demagog exaltat și un răspînditor al Revoluției în 1848.

de argint ori frământată de zguduirile unui neastimpăr drăcesc și peste fire.

În această fașă a spiritului său, când poetul era coborît pe pământ și aripile copilărești se rupseseră în măcăciniî luptelor, el scrisese, dîndu-l la lumină în cele d'întăiu luni ale anului 1862, romanul său cel de-al doilea, al patrulea în șirul încercărilor făcute de Romîni, «Elena».

În această nouă lucrare, cu mult mai întinsă decît cea d'întăiu, este un «Manuil», firește, dar un «Manuil» care vine numai pe planul al doilea, după ființa armonică, luminoasă, cuminte a Elenei, femeie de casă, soție credincioasă până la o vreme celui mai grosolan și mai nevrednic dintre bărbați, femeie de lume, respectuoasă față de obiceiuri și tradiții, femeie de conștiință, care, cînd jertfește cugetul său veghetor, se închină morții, ce vine discret, poetic, gingaș ca în «Doamna cu cameliile» a lui Alexandre Dumas fiul, prin ușoara stingere, suptiere, idealizare a trupului de boala plămînilor. Și «Manuilul» de aici e altul; a crescut, s'a îndreptat, s'a deprins cu lumea și viața: el nu va mai merge, jîgnind în dreapta și în stînga, ucizînd adesea prin capriciile sale de tînăr zeu crud cu săgeata ușoară și sigură. Nu mai e *eroul* romantic, căruia totul trebuie să se închine, care ar fi în stare să ceară cu tot dinadinsul soarelui a sta în loc pînă-și va mintui orgia, și ceasurilor să zboare pentru a-i grăbi fericirea de care e nerăbdător. E un tînăr cu idei înnaintate, un liberal, un naționalist, meșter în a se învîrți în saloane, neîntrecut în a scăpăra vorbele sale de spirit și în a se apăra de acelea pe care oricine ar voi să le arunce asupra-î, e un minunat convorbitor, un bun tovarăș de cale, un amoretzat ce nu face scandaluri, de sigur și un prieten care nu cere prea mult; el nu mai otrăvește, nu mai înjunghe, nu caută gilcevuri și dueluri, nu-și face o plăcere să tirească o femeie iubită pînă în fundul prăpastiei, pentru plăcerea diabolică de a o vedea murind. Numai printr'o melancolie ușoară, prin veșnica umbră pe care o aruncă pe fruntea sa aripile corbului fatal, numai prin aceasta îl deosebești dintre alții și simți că d. Alexandru Elescu e totuși o ființă dintr'o rasă deosebită, o făptură rară ieșită din minile Domnului pentru a face mult bine și mult rău pe pământ, de și răul pe care-l va face acum, după toată încercarea sa prin viață, va fi, oricît de strașnic, totuși un rău pentru care nu mai e vinovat și pe care de sigur că nu l-a căutat.

Dacă ar fi numai aceste două tipuri: *eroul* romantic cioplit puțin de viață și femeia ce se luptă cu ispita omului predestinat, romanul ar fi mai puțin legibil. Dar atîtea alte elemente se amestecă în el

pentru a-l face în adevăr interesant. Elena și Alexandru, împreună cu o prietenă a celei d'întăiu, formează o tabără, și o altă tabără stă în fața ei. Într'însa se întilnesc, oricît de copilărească ar fi de altfel intriga prin care ei sînt aduși înaintea noastră, o mulțime de oameni cari au trăit în adevăr prin acei ani 1859—60, cînd e așezată acțiunea. Avem pe vechii politicieni din vremea prerogativelor aristocratice, plini de ură împotriva unei societăți nouă care îngăduie concurenți pe lingă dinșii și nu li mai îngădește cercul afacerilor, iertate și neiertate, avem beizadele și «princese», cari, în scrisul acestui autor liberal, cuprind în sine toate păcatele trecutului: iubirea pentru mită și cîștig nelegiuit a bărbatului și iubirea pentru plăcerile de tot felul a femeii; avem apoi pe îmbogățitul care caută să joace un rol în lume, pe fata care-și vinează un soț pentru bani, avem pe fostul ciocoiu de casă, ușor de prefăcut în cel mai elegant cavaler și gata să joace cele mai ticăloase roluri la un semn din partea stăpînei sale. Nu se poate zice că vre unul din aceste tipuri e în adevăr măiestrit și deplin zugrăvit, dar despre fiecare își poate face cetitorul altor vremi o idee după scrisul lui Bolintineanu.

Impresia de total e însă, ca în cele mai multe dintre operele literaturii romantice, urită și împovărătoare. Elena cea frumoasă și cumințe mintuie în greșală, din greșală ea cade în muștrările de cuget care-i aduc moartea. Alexandru nu se lasă prins de viață, ascultînd chemările și poruncile ei imperioase, ci plutește mai mult peste tot norocul și peste tot nenorocul ei; iar ceilalți, toți, sînt cît se poate de dezgustători. Un colț de viață țerănească, cu țeranî biciuiți pe drum, pe cari-i caută inima bună ce este Elena, e prea din puțin și prea în treacăt schițat.

N. IORGA.

IDILA

Străbate văi întregi
Zefirul blînd și cald,
Jar ei plutesc pribegî
Prin valuri de smarald.

Șoptesc... de mîni se prind,
Jar ce nu intră'n graiū,
Li-o spune strălucind
Răsura de pe plaiū...

Din taine de dumbrăvi
Li-o spun privighetori,

Și ciocîrlii din slăvi
Ascunse după nori,

Grădinile bueci
Și teii de pe drum,
Și umbra din poteci
În care pier acum...

Un vis trăind abia,
Ce-atît de multe ori
Durează cît ai bea
Mireazma unei flori...

NATALIA IOSIF.

T A T Ă

— Te miri de ce mă găsești mihnit, mă întrebă prietenul meu în ochii căruia căutam nedumerit? Iar după cită-va vreme adăugă : «Mi-au plecat toți copiii la țară... Am rămas eu cu nevasta». După ce spuse acestea căzu pe gânduri. M'am uitat din nou în ochii mari, adînci, umeziți de stropul lacrămei sfărîmate în repedele clipit al genei. N'am mai spus nici-o vorbă. Mă gîndeam la omul acesta potolit, mulțumit în mijlocul alor lui, lîngă nevasta pe care o iubea mai presus de orî-ce, alături de copiii fără de cari nu putea trăi. Ce rar se găsesc oamenii aceștia, și cît n'am da să schimbăm, măcar pentru un an diu traiul lor. întreaga noastră viață răvășită, viață cu zilele spulberate de către furtuna dorințelor și plăcerilor neînțelese. Mă uitam cum a doua lacrimă răsăria iarăși ca un bob de mîrgăritar în scoica de sîdef a ochiului. Prietenul îmi vorbi :

— Tu care ești singur, dragul meu, nu vei înțelege mihnirea mea. Ai venit acuma la mine, peste cită-va vreme te vei întoarce iarăși între cei patru pereți ai odăiței tale liniștite, între lucrășoarele puse și rămase la locul lor de zile, de săptămîni întregi. Nici o schimbare nu vei găsi, — aceiași salcimi de la fereastră, aceleași strigăte pe uliță, la același ceas, aproape aceleași scrisori săptămînale, și rar aceiași prietenî cari, fie vorba între noi, nu prea sînt legați sufletește cu viața ta de cunoscător al multor lucruri.

Tu ești singur, ești deprins cu lîncezeala aceasta — care pentru mine e ucigătoare. În casa noastră trebuie să tresalte viața, s'o simțim. Uită-te împrejur : Pentru că sînt la birou, să luăm de pildă cuțitul acesta de os ; erî, numai departe, nu l-am găsit la locul lui ; — l-am căutat un ceas, îmi trebuia să tai o carte, și de abia l-am aflat, știi unde ? colo supt vraful cela de cărți. Îl ascunsese Sandi. Și de cite ori am nevoie de atîtea ori îl caut. Mă necăjesc, nu-î vorbă, dar cu cită bucurie nu țin cuțitul în mîna cînd știu că s'a jucat Sandi cu dînsul. Clopoțelul cela de lîngă mîna ta, — lasă-l, lasă-l acolo, a căpătat el și alte trîntituri, nu ca aceia ce poate să i-o dai fără voia ta — clopoțelul acesta mă trezește în totdeauna, după prînz, cînd de abia ațipesc, după munca grea a dimineței. Dar cum minușița lui Sandi e departe, azi, vezi tu, clopoțelul parcă nici nu mai e, iar eu, pentru că știam că nu o să fiu trezit, nici nu m'am culcat. Să văd cite ceasuri sînt : sînt patru și jumătate. Peste cite-va clipe ar trebui să sosească Puiu de la școală. Parcă-l aud : trîntește portița, își aruncă tașca pe biblioteca din sală, apoi se repede ca o furtună să mă să-

rute. Și nu-mi lovește auzul dupăitul pe scări a lui Vasilică, dupăit de ursișor plin de viață; îmi lipsește arătarea, așa din senin, a Micii, cu pălăria ferfenițită, la o parte, crezîndu-se tare cochetă, cu zîmbetul cea strîns ca într'un degetar de argint în gropița de la colțul gurei. Vezi tu, toate acestea îmi lipsesc.

Apoi se uită într'un colț.

— Uite, Mica și-a uitat tot boclucul despre care ți-am vorbit. Și cît l-a cules și l-a așezat și l-a bătăturit! O să i-l trimit chiar azi. Strînsura asta de hîrtii e cea d'intîi gospodărie a ei, gospodărie care o va pregăti pe cea de mîine, cea temeinică, la casa ei de femeie harnică și cinstită... Dacă ar da Dumnezeu să o văd așa!.. Dar sunt bolnav,... cam slăbit.

La gîndul unei așa de mari fericiri, neliniștea de acu se schimbase pentru dînsul într'o boală grozavă de care n'ar fi putut scăpa. Am căutat să-l liniștesc.

De odată își aminti ceva.

— Ha! îmi zise, să-ți arăt un lucru.

În odaia de alături, într'un sertar încuiat, păstrase tot felul de amintiri ce se legaū de viața celor patru copilași ai lui. Mărturiile de botez, cordeluțe, jucării; de supt un vraf de hîrtiuțe, scoase un caiet

— Uite caietul lui Puiu, caietul din clasa a doua primară — (acuma a trecut în liceu, îmi adaugă cu mîndrie, ca și cînd n'ași fi știut despre aceasta). Vezi ce bine scria de pe atunci! Dar bagă de seamă. Uită-te cum a scris cuvîntul «*Tabla*», și privește, ici, mai departe, cum a scris «*Tata*». Cu cîtă răbdare și iscusință e așternut *T* de la *Tată*. Privește bine cu cîtă mlădiere, alintare copilărească, e trăgănată coada literei în jos — ca brațul lui cînd mă apucă de după gît să mă sărute. De multe ori în ast-fel de lucruri mici, neluate în seamă, se ghicește tot sufletul, întreg simținîntul unui copil.

Prietenul închise caietul, se mai uită încă odată peste tot în sertarul din care se împrăștia nu știu ce mireazmă unedă, patrunzătoare ca mirosul florilor de tei, apoi îl închise, puse cheia în buzunar și ne întoarserăm amîndoi în birou.

În astfel de clipe cine-va trebuie lăsat singur—singur cu gîndurile lui. Ast-fel de înduioșeri au ceva din poesia plimblărilor ascunse, în serile pline de mirosul crinilor ce tînjesc singuratic și mîndri pe tulpinele lor înnalte. O privire, o vorbă — care nici odată nu poate fi la locul ei — împrăștie tot farmecul acestei suferinți curate și rare. M-am sculat să plec, dar prietenul, împotriva așteptării mele, îmi puse mîna pe umăr și mă opri.

— Ce rău îmi pare că tu, cu sufletul tău duios, n'ai putut încă simți

cu iubirea de părinte. În legătură cu asta, urmă el, îmi vine acuma în minte o întâmplare de o duioșie sfâșietoare. Sînt de atunci vre-o șapte ani, Puiu avea trei ani. Să stăm.

Ne așezarăm iarăși pe scaune, la locurile ce le avusesem înainte ; prietenul meu își sprijini cîte-va clipe fruntea în palmă, apoi lăsă să-î cadă mîna, și povesti :

..«Plecasem într'o lungă călătorie, numai eu cu copilul, cu Puiu. Sînt răstimpuri cînd alături de un copil sau nevastă, pornesc să rătăcesc în lume. Tu știi. E o patină.. — Cum ași fi călătorit și acuma să fi putut! Pe drum între străini și locuri necunoscute, dorul te învăluie mai ușor ; priveliștile frumoase : munții, apele, satele pierdute în ceață, departe în clinurile munților acoperiți de păduri întunecate, îți ușurează inima, îți răcoresc sufletul ca ăripa unui vînt ce se strecoară între piept și faldul hainei care te înădușea. Așa sînt călătoriile. În anul acela am cutrierat Italia. Două luni de zile am alergat de la un oraș la altul, de la mare la uscat și iarăși la mare. Minunile de artă, în muzeie, sau prin mănăstirile ascunse ca niște comori—prin munți, toate mi-aū furat din privire și din suflet. În urma unei asemenea călătorii te simți obosit și dorești să te întorci cît mai repede în căsuța ta mică, cu lucruri de toate zilele, cu o alt-fel de poezie, pe care sufletul o poate cuprinde. De cîte ori nu ai simțit tu cît de mărginit ți-î sufletul, cît de puțin îți poate încăpea într'însul! Așa eram eu atunci, și am fugit de Italia, am fugit pe coasta Dalmației într'un oraș vechiu, pe zidurile căruia vremea s'a scurs, de veacuri, ca o apă pe o stîncă ce n'a putut clinti din loc. M'am dus în Raguza. N'ai fost? Să te duci îndată ce-î putea. Trebuie să vezi zidurile acelea mucegăite, pe care petele de rugină par niște ochi însingerați ce vor să mai vadă încă și să mai vadă ei cari n'au clipit de vremuri, și'n fața căroră parcă ai vrea să pari mai mare de cît ceia ce ești în strîmta ta haină de *om modern*. Trebuie să calci pe treptele înguste, săpate în munte de cine știe ce mîni, să treci pe supt porțile întunecate și umede de răcoare, să privești din pervazul lor marea întinsă, să privești insula smălțuită în verde, și să te lași încins de fâșia vîntului înecat în mirosul amar de olendri, ca să înțelegi tot farmecul neașteptat al acestui loc. Nicăeri n'am văzut marea mai albastră ca aici, nicăeri n'am simțit mai puternic legătura sufletului meu cu nemărginirea de apă ce tresaltă veșnic alături de tine, întinzîndu-ți brațele să te iee la sînul ei. Nu știu de ce, dar de cînd am văzut marea la Raguza, nu mi-am putut închipui altfel moartea, de cît ca un val albastru ridicîndu-se domol ca să-ți cuprindă mijlocul, și să te adoarmă... Am stat o săptămînă aici, și poate ași mai fi

rămas dacă nu mi s'ar fi întîmplat aceia ce amintirea acestui oraş din poveşti m'a oprit să-ţi spun, mai repede, anume ce m'a îndemnat să fug acasă, lingă ai mei...

Intr'o seară am luat pe Puiu şi m'am dus spre port. Mă dusesem să văd escadra englesă, care venise chiar în dimineaţa aceia şi ancorase în radă. E ceva neobişnuit priveliştea unor vapoare mari cîtu nişte cetăţi, clătinate minios de valurile unei mări înfuriate cum era Adriatica atuncea. Am privit cîtva, dar pentru că furtuna se întetia, cerul se acoperise deodată de nourî groşi, şi de lingă cuirasate începuse să se desprindă bărci ce aduceau marinarii învoiţi în port, m'am întors înapoi. N'am apucat să fac nici un sfert din cale şi o ploaie rece, o ploaie biciuitoare începu să cadă. Am intrat cu Puiu în cea dintăi cîrciumă ce ne-a eşit în cale. Se înoptase, un băiat aprinse lampa unsuroasă atîrnată de mijlocul tavanului, şi am cerut o cafea. Aşteptam să steie ploaia, dar ea se întetia pe fie-care clipă, iar de departe veneau bubuiturile înăduşite ale valurilor ce se spărgeau de ţarmuri. Cum isprăvisem de băut cafeaua şi căutam să pătrund ceva pe deschizătura înecată în umbră a ferestrei, deodată se deschide uşa, şi într'un zarvăt grozav, intră, unul după altul, vre-o trei-zeci de marinari engleji. Mesele nu le-ar fi ajuns, poate nici vinul, mă gîndeam eu, cînd din mijlocul lor se desface un fel de uriaş bărbos, roş la faţă, şi se îndreaptă către masa mea. Ce e dreptul am simţit un fior; repede ca o clipire mi-au trecut prin cap toate amintirile grozave despre aceşti Lupi ai mărilor. Vroii să mă ridic, să plec, dar în aceiaşi vreme uriaşul se apropiase, se plecă, luă pe Puiu în braţe, şi în spaima mea îl ridică cu furie de două ori pînă în tavan. Apoi îl sărută apăsător pe amîndoi obrajii, îmi făcu semn cu degetul să n'am frică, şi în limba lui, pe care credea că nu o înţeleg, cu un glas cald ce tremura, începu a număra, lăsînd mîna, odată cu fie-care număr, de sus pînă aproape de duşumea :

— Unul, doi, trei, patru, cinci.

Şi arată că sînt ai lui. Avea cinci copii, departe, acasă. Se mai uită încă odată la Puiu, în ochi îi străluciră două lacrimi, şi scoţînd un strigăt cu o adîncime de durere ce nu se poate descrie, se aruncă spre uşă şi se făcu nevăzut.

În cîrciumă se întinse tăcerea. Mă innăbuşi plînsul, luaî pe Puiu în braţe şi eşii afară. Ploua mereu. Marea spumega în urlete, iar departe, în învălmăşagul valurilor, felinarele de pe catarge sclipeau ca nişte ochi ce nu puteau adormi de dor...

Am plecat de la prietenul meu, tulburat, căutînd pe uliţă un copil, să-l pot săruta.

EM. GIRLEANU.

EPITAF VECHIŪ

18 ..

— *«Mă ispitise moartea cu farmecele sale,
Și făr' de vreme însumi eșitu-i-am în cale;
Ne-am întâlnit, — eu omul și ea necunoscutul, —
Și-am fost pierind în clipa când i-am primit sărutul».*

— *«Mă deșteptară însă, și plin de 'nfiorare,
Din negurile nopții când mă trezii la soare,
Zimbea din cer, frumoasă ca nici o altă dată,
Lumina strălucită și binecuvântată».*

— *«Trecură ani de-atuncea, și astăzi mă 'mpresoară
Mai nepătrunse neguri de cât odinioară...
Pieri ce-a fost, — și soare, și cer și primăvară,
Și'n locul mieu vorbește o piatră funerară».*

.....

— *«Privirilor în lacrimi, aici de-ar fi să vină,
Din partea mea, tu piatră, să le dorești lumină,
Iar dac'ar fi să plîngă, tu adă-le aminte
Că'n nesimțire doarme țărîna din mormînte».*

O. CARP.

 TRADUCERILE LITERARE LA NOI

III.

Un traducător artistic va trebui, înainte de toate, să adînciască așa de mult opera literară în toate finețele și 'n toate tainele ei psihologice, încît să fie în stare a o trăi încă odată pe deplin, cu emoțiile, cu durerile alcătuirii pe 'ncetul și cu sfintele bucurii ale întrupării în forma definitivă a «cuvîntului ce exprimă adevărul». Numai în chipul acesta, tilcuiorul va da interpretarea cea mai fericită operei pe care vrea s'o împămîntenească cu toată cinstea cuvenită, iar nu s'o batjocurească, în literatura sa proprie.

Urmașii vrednici ai d-lui Coșbuc în arta traducerii poetice, dd. St. O. Iosif și D. Anghel, iar acum în urmă și d. O. Goga, s'au pătruns de această lege fundamentală a interpretării și astfel au izbîndit și

dinșii a spori literatura noastră cu tilcuii artistice de-o valoare netăgăduită, cu opere care, în genul lor, pot servi drept modele altora, precum traducerile d-lui Coșbuc au fost modele și îndemnuri fericite pentru dinșii.

Am văzut cum geniul epic uriaș al poetului nostru celui mai clasic l-a îndrunit, în chip firesc, mai ales spre străvechea literatură indică, apoi spre literaturile latină și greacă. Tot astfel geniul liric, care este izvorul minunat al creațiunii poezilor St. O. Iosif și D. Anghel, a pornit pașii acestora către poesia lirică universală, către poesia populară și către poesia modernă în deosebi, căci de ele se simția atraș mai mult talentul lor răsărit și trăit în atmosfera acestor genuri de literatură.

În anii cei mai tineri ai activității sale literare, în zorile ei chiar, d. St. O. Iosif, care se impusese atențiunii scriitorilor și cucerise iubirea și admirația publicului numai prin câteva poezii desăvârșite, fără nici un alt zgomot în jurul numelui său, d. Iosif dete la iveală — în «Biblioteca pentru toți» — un volumaș de bune traduceri din *Petöfi*, culegînd pe ales și interpretînd cu noroc unele din poeziile cele mai caracteristice ale acestui geniu de foc al vecinilor noștri.

Mai tîrziu, în 1901, decî în aceeași vreme cu cartea de glorie nepieritoare a «*Patriarhalelor*», poetul închegă într'un volum mai mare traducerile sale din *H. Heine*, acele interpretări congeniale prin păstrarea curată a fondului liric și a formei artistice așa de nouă și de îngrijită a scriitorului german, socotit și astăzi printre cei mai desăvârșiți lirici ai lumii.

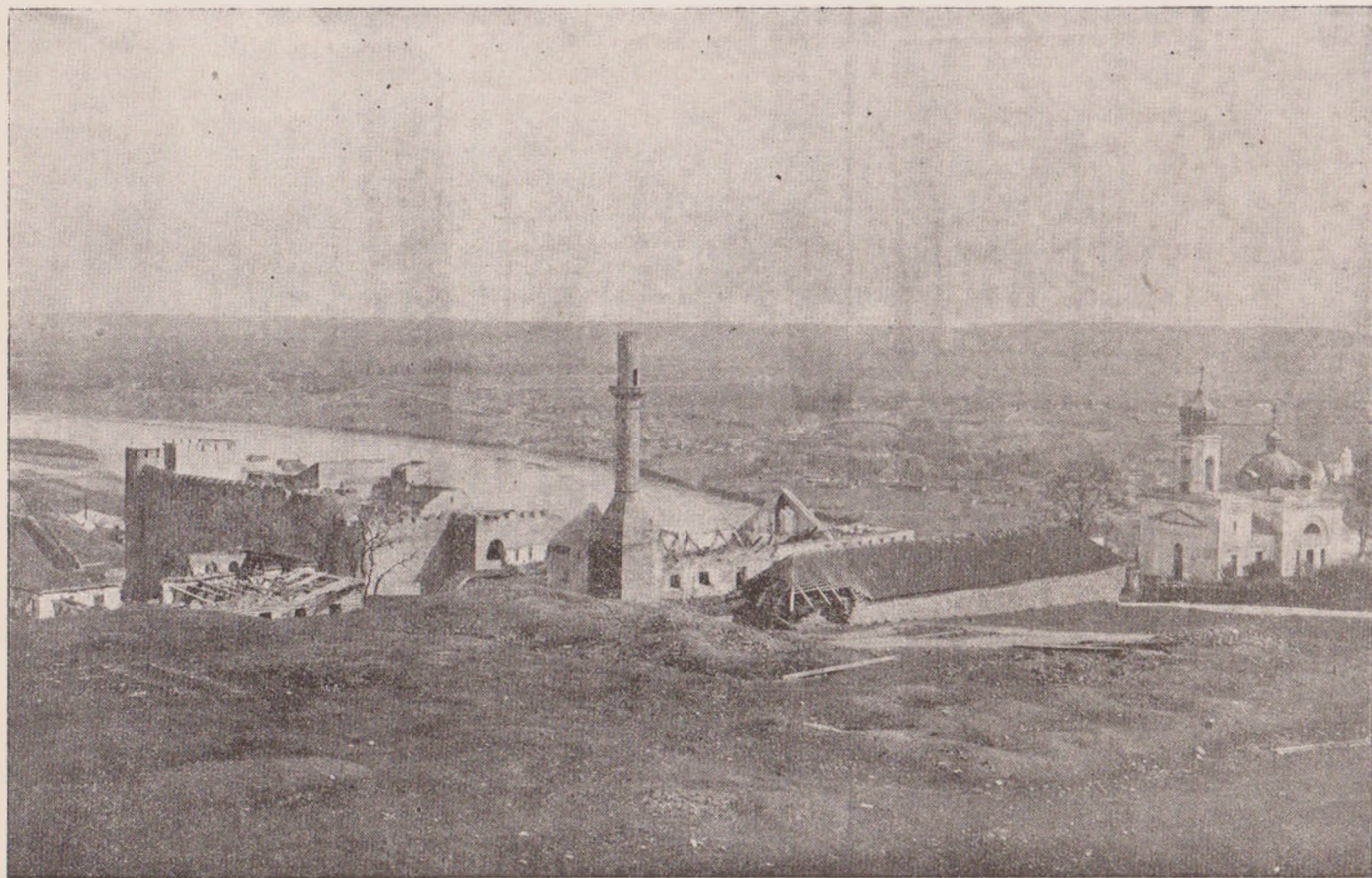
Acest volum a fost ca o piatră de încercare pentru traducător și dalta lui măiastră ciopli din această piatră un monument, strălucit și mîndru ca marmura, al darului său de interpretare extraordinar. O nouă cucerire a limbei romînești și a geniului nostru poetic își revărsă lumina peste literatura romînă contemporană, apropiindu-o și mai mult de acea vastă împărăție poliglotă a traducerilor din literatura universală, spre care abia d. Coșbuc tăiase drumul cel larg al intrării în triumf, nu — ca mai 'nainte — al strecurării pe furiș și cu haina săracă a unora ce ar cerși mila geniilor străine prin îngămarea copilărească și prin falsificarea operei lor.

Mai încercaseră și alți scriitori și scriitorași ai noștri să traducă pe Heine, dar cu ieșirea la iveală a noului traducător, a celui chemat de porunca cerească a talentului real și nu de cine știe ce porunci îndrăznețe ale ambițiilor deșerte, orî ale neputinței pretențioase, — cu ivirea acestui volum uitarea se așternu peste toate încercările fără noroc ce se făcuseră pînă atunci.

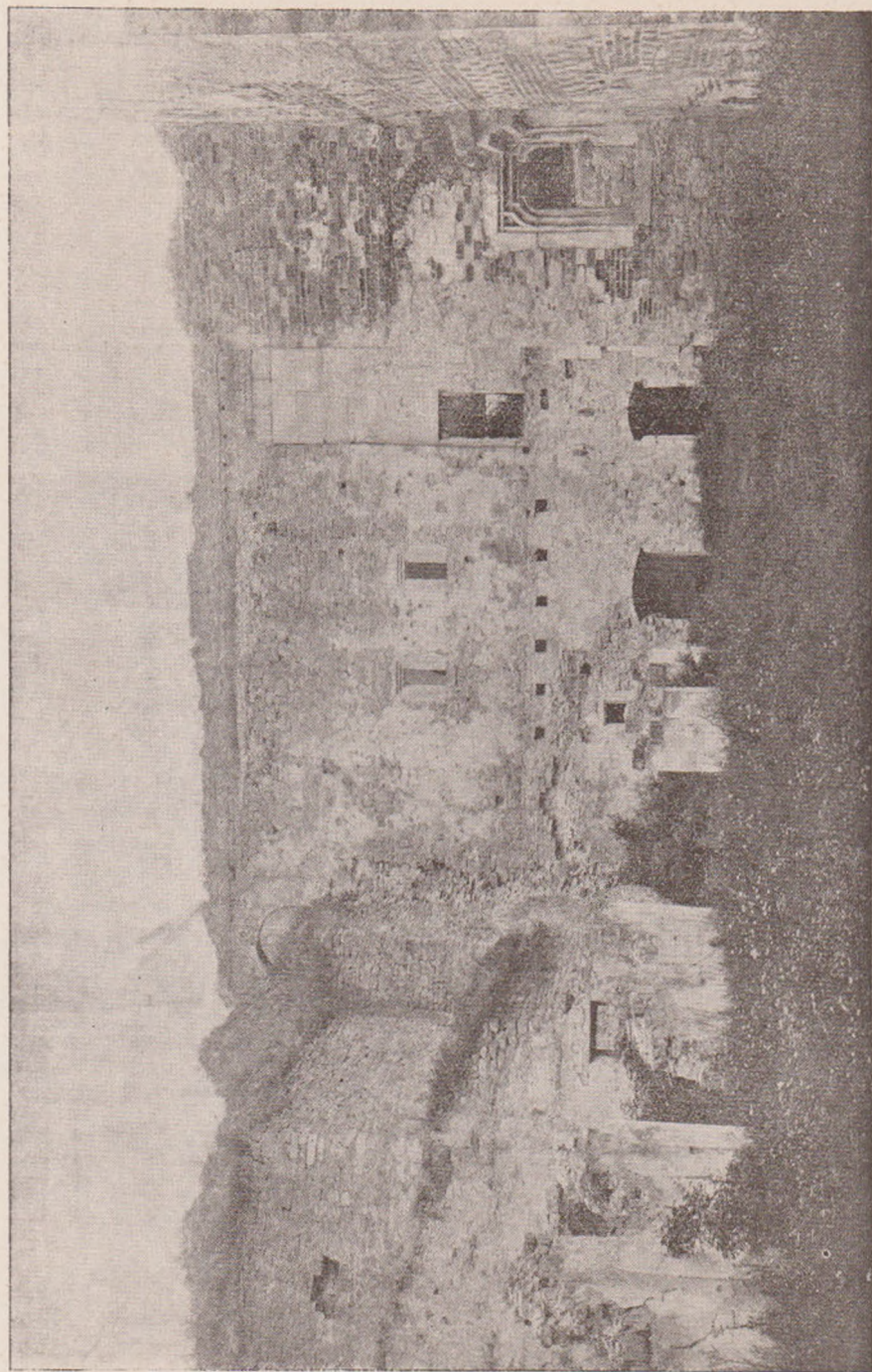
Cu modesta răbdare de artist și cu acea conștiință serioasă care-l caracterizează deopotrivă ca om și ca poet, d. Iosif pregătește acum o traducere a dramei lui Schiller, *Wilhelm Tell*, conținutul sufletesc și avântul eroic al căreia ar fi așa de bine venite în fasa actuală a evoluției neamului nostru, și tot pe 'ndelete, fără să se pripească de loc și fără să voiască «a da gata» cu orice preț, mai traduce din capodopera capodoperilor literare care este *Faust* al lui Goethe. Fragmentele admirabile pe care poetul le-a dat în vileag în *Convorbiri literare* ar ispitii, la alte neamuri, pe cei mai de seamă editori, și toate mijloacele materiale s'ar pune la îndemîna traducătorului spre a-și termina, în liniștea sufletească cea mai neturburată, munca pe care noi și urmașii noștri ar binecuvînta-o, căci este binecuvîntată prin chiar darul celui ce-o întreprinde. Dar la noi, unde traduceri geniale din *Dante* ale d-lui Coșbuc n'aū ispitit nici ele pe nici un editor și pe nici un Mecenat al literilor romîne, pe cînd chiar Ungurii l-ar fi sprijinit pe poetul lor cel mai mare în toate chipurile, dacă s'ar fi apucat, cu jertfirea vemii pentru creațiunile proprii, de-o asemenea operă — la noi astfel de nădejdi sînt de sigur iluziile cele mai zădărnice pe care ni le putem face astăzi!

În colaborare cu d. D. Anghel — fericită colaborare a unor înrudiți sufletește cari se complectează și se îmbogățesc reciproc în tâlcuirile lor comune — d. Iosif a mai tradus din opera uriașului decadenței franceze, din *Verlaine*, și din poeziile altui uriaș, mai puternic, căci este uriașul întregii literaturii universale contemporane, din *Ibsen*. Amîndouă aceste volumașe, sfioase în arătarea lor ca și autorii cari le-aū suflat viața, dar cuprinzînd în sine cele mai scumpe nestimate ale traducerilor romînești din poezia modernă, aū fost aproape ignorate de un soiū de critică, de un soiū rău, și mai tot așa de indiferent primite de marea majoritate a publicului nostru cetitor. Și totuși ele fac parte din activitatea de ani de zile a doi dintre îndrumătorii și colaboratorii cei mai vechi ai *Samăntorului*, care de atîtea ori a fost învinuit că ar nesocoti literaturile străine, că ar vrea să ne îngrădim cu ziduri chinezești, că nu ar cunoaște decît idealul strîmt al unei literaturii românești specific «opincărești»! Înțelegem de ce a tăcut critica — acea critică așa de guralivă dealminteri — asupra acestor volume. Dacă ar fi vorbit, și-ar fi tăiat de supt picioarele-î greoaie creanga supțire a unor acuzații de rea credință și ar fi căzut, cît e de mare (la gură), în bălțile peste care plutește a tot stăpînitore, stropindu-și înșiși credincioșii aduși acolo de toate vînturile patimei și adăpostii cu îngrijirea bolnavului către alt bolnav.

Dar lumea literară drept cugetătoare a recunoscut valoarea foarte

VEDEREA CETĂȚII HOTINULUI

ALTĂ VEDERE A CETĂȚII HOTINULUI.

reală și a traducerilor acestora nesocotite din porniri dușmănoase, iar noi vom face aici — fără a putea fi bănuți de părtinire — câte-va aprecieri generale asupra lor.

În răscolirea lor prin opera întinsă, așa de capricioasă, așa de tulbure și așa de neînțeleasă de multeorî, a genialului decadent frances, d.d. Iosif și Anghel au cules cu cel mai fin bun simț literar și omesc numai bucățile cari poartă în ele sîmburele curat al unui *senti-ment uman universal*. Au adus astfel literaturii noastre un serviciu neprețuit, căci au încetățenit la noi, în forma lui cea mai curată, cea mai nepieritoare și cea mai caracteristică (în bine), pe nefericitul martir de geniu și geniu martirizat al lumii franceze moderne. Traducerile sînt desăvîrșite, par adevărate originale, și meritul tilcuiitorilor nu l-ar întrece nici aprecierea cea mai călduroasă.

Aceleași calități remarcabile se ivesc din nou în traducerile din Ibsen. Ele ar trebui să fie cetite cît mai mult la noi, unde poesia viguroasă, îndrăzneță, titanică a munților scandinavî și a sufletelor eroice plutind pe culmile firii, ar fi să pară înrudită cu cele mai intime simțiri al sufletului românesc, închinător și el munților, slăvitor și el al mărețiilor naturii.

D-l Anghel a mai tradus, cu o măiestrie rară, numeroase cîntece populare spaniole. Tipărirea lor într'un volum întîrzie numai din pricina lipsei de interes condamnabile a publicului și a editorilor noștri pentru acest minunat scriitor al simțirilor celor mai delicate, pentru acest poet așa de original în cugetările sale adînci și discrete, în stilul său plin de culori nouă și de comparații alese, în forma sobră și în măsura cu totul artistică a orî-cărui vers ce iese din frămîntarea sufletului său.

Îndreptîndu-se către literatura ungurească, în avîntul său de-a înbogași și cu traduceri literatura noastră, d. O. Goga a fost călăuzit de-o inspirație fericită. Într'adevăr, tocmai literatura vecinilor noștri, cari își au și ei scriitorii lor naționali și universalî, tocmai literatura aceasta ni este mai puțin cunoscută. E chiar semnificativ că la dînșii s'au făcut unele încercări — bune-rele — de-a interpreta pe unii din cei mai moderni scriitorî ai noștri, pe un Eminescu, Coșbuc, Goga, iar noi de-abia avem unele traduceri dintr'un vechi scriitor al lor, tradus în mai toate limbile culte, din *Petöfi*.

D. Goga, care a dat strălucite dovezi de mînuire a limbii noastre, care cunoaște foarte bine limba și cultura ungurească și trăiește în atmosfera lor imediată, păstrîndu-și, cu toate astea, sufletul românesc neatins, este cel mai indicat să întreprinză o traducere sistematică a operelor clasice ungurești. Minunatele sale traduceri din «*Tragedia*

omului» a lui Madách, publicate în *Luceafărul*, îi profetesc izbînzi deosebite și pe acest tărîm.

Un folos neprețuit ar aduce d. Goga și prin continuarea traducerilor sale din *Petöfi* (mai ales din poeziile lui naționale și din cîntecul lui populare), — căci de *Petöfi* este chiar influențat pe alocurea în poeziile sale originale și către el se simte atras de sigur și prin unele înruderiri de temperament, fiind și dînsul poetul-apostol al Ardelenilor, precum fusese *Petöfi* al Ungurilor.

I. SCURTU.

ÎNTR'O DIMINEAȚĂ

*Deschise 'ncet porțița la grădină
Cătfînd în cîrjă sprijin bătrîneții ;
Bielșug de bucurie și lumină
Se risipește 'n largul dimineții.*

*Pustiū și singur, supt mălinu 'n floare
Furat de gînduri suspinînd s'așează, —
Se poate stinge-o jale trecătoare,
Dar rana veche pururi sîngerează...*

*Căci ridicînd truditele pleoape,
Zărește 'n vale Bistrița 'n sclipire,
Și parcă vede lunecînd pe ape
O luntre, cu poveri de fericire...*

CORNELIU MOLDOVANU

PĂȚANIA URSULUI¹

Ursul acesta, de care se îngrozeau toți oamenii din Peceneaga, era un urs cu mult mai mare de cum se pomenise pînă atunci prin părțile acelea.

Pe lîngă mărime, era și foarte îndrăzneț și cobora ziua namiaza din birlogul de supt Piatra-sură și trecea pe ulița satului, țanțoș ca un vlădică.

Cîinii, în loc să sară, se ascundeau prin coșare și urlau de spaimă, așa teamă prinseseră de urs.

Cînd începeau cîinii să urle, și vedeai satul acela pustiū de oameni și de

¹ Din volumul, apărut acum, «*Popasuri vînătorești*», al vechiului nostru colaborator, d. Ion Birseanu; editura «Minerva», 1906, pag. 205.

vite, pentru-că toți se ascundeau, și numai văile vuiău, îngînînd urletul cînilor: atunci în aerul acela tăios de munte, cu albastrul cerului prea întunecat și friguros, te apucau toate frigurile groazei.

Era într'o Duminică după amiază, dar sărbătoarea nu mai avea nici un Dumnezeu și nici o tihnă.

Ursul venise iar în sat, să-și facă mendrele, și satul părea că l-au prădat Tătarii și l-au pustiit: tăcea ca un mormînt.

Ursul mergea drept înaintea pe uliță, dar într'un rînd întoarse capul, mirosind lung spre crișma lui Cutcudache, poate că poftea vin; ci trecu înaintea, uitîndu-se liniștit, cînd într'o parte cînd într'alta, mirat că nu-l întreabă nimeni sau că nu-l poștește nimeni.

Cînd ajunsese în dreptul curții primarului, se opri, tocmai pentru-că vedea o poartă deschisă.

Din grabă, sau de frică, argații primarului uitaseră poarta deschisă în lături. Ursul stetea în loc, uitîndu-se în curte. Simțea el că erau priviri care-l urmăreau, și suflete care înghețau de groază?

De odată se ridică ursul în două labe și ridicat așa, privi lung în fundul curții. Poate că zărise vre un coteț și știa el că acolo se găsește mai lesne ceva pe placul său. Dar nu se grăbea să intre. Soarele, cu largă mărinimie vărsa lumina lui peste casele albe, peste zăplazul cu streșini de oale, peste troscotul nou de pe lîngă prispe; ci ursul, cum rămăsese așa, cu o labă puțin întinsă spre namiază, nu știa dacă vrea să ceară milă oamenilor sau cere milă soarelui.

Ostenit, sau nedeprins să stea mult în două labe, s'a lăsat în patru. Cu ochii în pămînt, pe gînduri, aduse un picior de dinapoî și se scărpină cu lene supt falcă, rumegînd par'că ceva, la care nu se putea hotări.

Dacă s'a scărpinat, legănîndu-se cu greutate, atîrnînd, a intrat în curtea primarului.

Avea primarul cinci sau șase dulăi voinici, dar mai mare peste ei era un cîine mare lătos, mai cît un vițel, și cînd bleștea acela din gură, atunci începeau și cei-lalți; alt-fel îi scutura de blană, vai de ei, așa că-i învățase cu ascultare.

Dulăii ceilalți tăceau acum și de frica ursului, dulăul cel mare tăcea pentru că ursul nu-l supărase încă.

A intrat ursul în curte, s'a uitat prin prejur, mirosind lung și s'a oprit în loc.

Părea că așteaptă, părea în adevăr un biet cerșetor flămînd, cerînd milă dar nu ridică glasul să ceară, pentru-că e mut.

Pe gard era un cojoc întins la soare.

Ursul, dacă l'a văzut, s'a dus drept la cojoc, întorcîndu-i poala pe o parte și pe alta.

Nemuțumit, a tras ca să-l ia jos și l-a spintecat, de a rămas jumătate în par.

Dar cînd a tras de cojoc, gardul a trosnit odată cu atita sgomot, și oa-

lele din pari s'au bălăncănit cu atita zarvă, că și ursul s'a rușinat de atita stîngăcie.

Atunci s'a auzit odată un ham! răsunător ca un dangăt de clopot într'o pustietate, și ursul se pomeni cu o namilă de cîne în spinare.

Dar nu e numai unul, sint doi, trei, o turmă de dulăi.

Toți hămăiau din toate părțile, și pe care-l atingea ursul cu laba, se ducea de-a rostogolul, chelălăind și văicărindu-se.

Dar și-acela se scula repede și se repezea mai înverșunat, de par'că zicea:
— Staî tu, dacă merge pe-așa!

Ursul, cu o halcă de cojoc acățată de unghii, căci nu se putea descotorosi de ea, se apăra cum putea, și mai mult îi plesnea cu cojocul, de cît cu laba.

De-odată se văzu așa fel încunjurat și încolțit, că nu mai avea încotro, trebuia să'și vază de drum, dar nu putea.

Ca niște argați răi, cînd află pe cîte-cineva că face pagubă boierului și vor să'l ducă să-l judece, tot asemenea și cîinii: nu-l grămădeau pe urs către poartă ci către fundul curții.

Atunci ursul o porni repede, și fără să mai știe unde merge, sărea tot de fugă, pe după șuri, pe după cară, pe după magazii, curtea toată.

Iar cîinii din urmă îl tot zoreau, și parcă-î ziceau în batjocură:

— Așa-î cînd mergi dea-dreptul, n'alegi pe unde mergi.

Alții, ca de petrecere, îl apucau de mițe și'l trăgeau înapoi: căci dac'a greșit, poate să'l erte primarul, nu-î mare lucru, dar să nu se ducă pe-acolo, că-î încunjur.

Ursul, chinuit astfel, nu mai știa săracul nici el cum să umble, în patru labe, sau numai în două!

Doi cîni negri, mai cu seamă, se îndirjeau să nu-l lase.

Și par'că ziceau, pe limba lor:

— Mai bine să-l judecăm noi, de cît boierul, că sintem mai mulți, are cine-î da dreptate, și cine-l da peste spate.

Ursul mormoia din ce în ce mai nemulțumit: i se păruse joacă și acuma joaca se întărita. Prins la strimtoare, și vinovat, se repezea cu gura ca s'apuce, nu ca să răspundă.

Ce căutase el la primarul? — poate că'și zicea în sinea lui, — primarul e autoritate și trebuie să ți se afunde.

Dar cîinii nu-l slăbeau de loc.

— Pe dînsul, măi cazaci!

Nu cătați că nu cere singur bătaia, că n'are grai.

Dar nimeni nu băgase în seamă pe Traicu Bughea, că eșise nu se știe de unde, și se ținea la ceva depărtare, cu un bleah de pușcă ruginită în mînă, pe urma ursului.

Mergea ghemuit, pituluș, de nici nu-î simțea pașii, cu ochii bleoștiți la urs, ca la o namilă primejdioasă cum și era ursul, dar și cu o hotărîre ne-bunească în privire.

— «A înnebunit Bughea!» — își ziceau oamenii, îndosiți care pe unde se afla.

Vezi că puțini știaș de prinsoarea care-o făcuse el cu dascălul Notarăș pe cinci banițe de prune uscate, în cârciuma lui Bercu.

El se gindea că pe acele cinci banițe vindute la tirg pe argint sunător, să-și cumpere o pereche de cizme, să crape podeala când va juca cu ele.

Cu gândul acesta, călca înaintea, cu ochii sticloși, cu fața lui mare, și cu falca lăsată în jos, uitată.

El nu vedea decît ursul și avea de gând să-l ochiască după ureche și să tragă.

Dar cînd să tragă, în loc să apese trăgaciul și să vuiască din țevă, el clăpănea falca de-și închidea gura.

Ursul și cîinii după dînsul sârșise pîrleazul de la primarul, intrase în livada Ciangăului, și acum suiaș la deal, drept biserică.

Traicu Bughea după urs! — și din cînd în cînd, cleamp! — trăgea falca și închidea gura.

Cînd să treacă ursul prin curtea bisericii din vale, se auzi pe urma lui un vuiet de pușcă răsunător.

Bughea făcuse treaba în lege.

Pușca lui, încărcată peste măsură, plesnise în tîndări, mutîndu-i falca, pe cînd ursul, fără grijă de nimic, neatîns și deprîns acum cu alaiul, își vedea de drum, petrecut de cîinii primarului.

Traicu Bughea, întăi ș'a dus mîna la falcă.

Durere, nu simțise; dar așa ca o ameteală ca atunci cînd te isbește cineva în trecut și te sucește în loc fără veste.

Se uită degrabă la pușcă: în mină avea numai țeva și o așchie din patul de lemn.

Se uită pe urmă în sus, după urs, și atunci i se păru că se dumirește bine de tot ce se întîmplase.

Acum i se părea lui că vede mai limpede.

Dar, în clipa cînd a dat cu ochii de urs, ochii se deschiseră mari, minile se ridicară în sus, și tot trupul încordat înaintea prinse a se cutremura.

Buzele lui Traicu Bughea îngînară într'aiurea:

— Ce-î făcu taica? Ce are cu taica?

Traicu Bughea, cu totul schimbat la față, se repezi la deal gîfiind, cu țeva ce-î mai rămăsese de la pușcă pe umăr, și cu ochii spăimoși.

Sus, în curtea largă a bisericii: crucile cu brațele întinse înfipite pe costișă însemnau locurile celor trecuți din viață.

Printre alte cruci era și crucea care însemna locul unde se odihnea de ani îndelungați bietul «taica» lui Traicu Bughea.

Ursul, fără nici un fel de evlavie pentru nimic de pe lumea aceasta, saș de pe cealaltă, cum ajunsese în țintirim, începuse a smulge crucile de azvirlea cu ele după cîinii primarului, și se tot urca pe costișă.

La rîndul său, în tristă lui neștiință, părea că zice și ursul, răsbumîndu-se de petrecania de pîn'acuma:

— Vă pocăesc eu pe toți!

Care porăit, care pocnit, tot aveți să mă lăsați în pace!

... Întinse, și în amurgul acela roșiatic, biserica se înălța amenințătoare, minioasă prcă de grozăvia care se petrecea.

Namila de urs smulgea cite o cruce, dintr'o opintire furioasă, o ridica o dată năprasnic în sus și zvrlea cu ea la vale, după cini. Oamenii din Peceneaga departe de primejdie, părăsise dosurile, și se înșirau pe uliți sau se căfărau pe garduri și priveau minunați, înspăimîtați, închinându-se.

Dar ceia ce mări încă jalea tuturor, a fost, cînd unul din dulăi, chelălăind, de și se rupea inima, s'a lăsat la vale, tărîndu-se pe coaste, sfișiat de urs.

Dulăul venia cite puțin tărîndu-se și schelălăind, pe urmă se oprea de 'și lingea rana, și se uita îndărăt unde era fierberea cea mare și alaiul cel cumplit.

O rază roșie, ca un sul de foc, țigăni din apus printre creștele munților și lumină dintr'o dată cu putere tot țintirimul.

Atunci s'a văzut cea măi grozavă priveliște.

Traicu Bughea, cu capul gol, cu pașii îngreuiati de urcuș, cu brațele încordate de asupra capului, țîind de măi înainte ridicată țeava puștei ca să dea lovitura de istov, înainta către urs, cu îndrăzneală, cu mîndrie parcă, nebun!

Ursul aștepta în patru labe, cu capul întors, nemișcat, mirat par'că de acest dușman neașteptat.

Dulăii steteau cînd, ceva măi la vale și lătrau istoviți.

Dulăul cel mare, ca un sergent în capul frontului, bleștea măi rar, măi gros și par'că măi potolit, mîndru poate că nu mîncase nici o palmă de la urs.

Dar cînd s'a ivit Traicu Bughea, dulăii toți au tresărit, cutremurîndu-se pe labe, s'au dat în lături și au trecut în sus, în calea ursului.

Poate erau rușinați că nu făcuseră ispravă măi mare și trebuiau să facă loc omului, sau că nu le venea să se lase de urs cu una cu două, dar mintea lor de dulăi proști nu-î ducea să vadă ce se pregătește.

Singur dulăul cel mare, cînd a văzut om apropiindu-se, a început să umble roată în jurul celor doi vrăjmași, cu coada pe sus legănată, cu ceva foarte fioros și foarte viclean în privire, cu urechile cialite și cu colții mari rînjiți dintr'o dată, pîrînd că așteaptă prilejul.

În fața omului, ursul întii a mișcat scurt capul în dreapta și'n stînga.

La vale nu se putea repezi, nu-î venea bine.

Cînd au fost doi pași departe între om și urs, ursul s'a ridicat în două labe, a mormăit odată fioros și a ridicat labele, nu ca să se apere, căci nu înțelegea că vine lovitura, nu văzuse brațele omului ridicîndu-se, ci ca să prindă cu ele și să apuce cu gura.

În acel moment, o larmă mare se făcu pe vale și se văzu ca o negreață venind din toate părțile.

Tot creștinul din Peceneaga, cu inima în dinți, oțelit, pornise la deal.

Furcoaietele, coasele, țevile puștilor, se legănau în văzduh, pe deasupra capetelor, și veneau.

Toți chiuiau și strigau din răputeri, ca să-și facă și curaj, dar ca să sperie și dihania.

Dar înainte de vreme și pînă să nu aibă vreme ursul a se mișca, Traicu Bughea trînti odată înainte, cu orbirea nebună care'l adusese pînă aci, apoi nu s'a mai văzut ce a fost.

Raza din apus, îngrozită și sfioasă ca o rază ce venea din cer, cum și era, s'a stins dintr'odată, și întunerecul s'a lăsat mai adînc și mai fioros de cît orînd.

Nimeni n'a văzut ce a fost, dar nici Traicu Bughea nu știe să spuie cum se cade, căci de-atunci a rămas gîngav.

Oamenii l-au găsit trîntit peste urs, fără suflare, ca și mort, iar pe urs, mort ca toți morții din țintirim pe cari-i supărase.

Atît știe să spună Traicu Bughea: că dulăii scheunau de parcă lovea cineva întrînșii.

Totuși cineva i-a fost de ajutor în momentele acelea, dar nu știe dacă a fost om, sau a fost cine: dacă avea numai inimă, sau avea și minte.

I. BÎRSEANUL.

SONET

Cît de pustiū imi este drumul vieții
 Din clipa'n care nu-mi mai ești aproape;
 În juru-mi parcă vrînd să mă îngroape
 Durerea-și stringe tot mai des nămeții.

Cu ochi cerniți, supt umede ploape,
 Cu gîndul zbuciumat de greul ceții,
 Și azi mai cînt, poemul dimineții
 Și azi mai vreau din el să se adape

Setosu-mi suflet arzător de dornic.
 În mintea mea un singur chip se țese
 Și-un singur dor în vraja lui mă ține:

— E-un dor de fericire 'n veci statornic
 În haosul de doruri nențelese —
 Ascultă-mă, rechiamă-mă la tine.

C. S. HASNAȘ.

CRONICA

* În broșura socialistă «Patruzeci de ani de sărăcie, de robie și rușine», manifestul cercului socialist «România muncitoare, se vor afla constatări foarte triste, dar documentate asupra stărilor de lucruri de la noi în acest an de luare a socotelilor. Punctul de vedere violent, de partid, nu trebuie să împiedece pe cineva de a căuta aici o sumă de lămuriri precise bine rînduite. Cărticica apărută la Galați costă 20 de bani.

* În broșura sa «Geologia României», literatura geologică, considerațiuni generale asupra botanice și stratigrafiei României», profesorul I. Simionescu, din Iași, dă bibliografia studiilor geologice precum și unele considerații generale privitoare la alcătuirea pământului țerii noastre.

* N'am primit «Revista poporului român», din Dorohoiu.

* În «Telegraful român» (Sibiu), no. 75, începe publicarea unei conferințe a d-lui I. B. Boiu despre «Martin Opitz și României». Opitz, poet german din al XVII-lea veac, a scris și câteva versuri despre Români cărora li recunoaște obârșia romană. Preotul tânăr Scorobeț începe un studiu despre cercetarea bisericească la încheierea căsătoriilor.

* Aflăm din ziare că încă un album de țesături și cusături ar fi fost publicat de venerabila d-nă Cornescu, președinta societății «Furnica».

N. IORGA.

* Străvechiul neam boieresc al Cantacuzinilor, legat prin atâtea prețioase amintiri ale trecutului, prin atâtea fapte și ale prezentului de viața românească, a încercat una din cele mai crude pierderi prin moartea timpurie și neașteptată a d-nei Irina N. Ghica, flica d-lui prim-ministru G. Gr. Cantacuzino și a d-nei Ecaterina Cantacuzino, președinta harniceii «Societăți a Doamnelor Române». Personalitate înzestrată cu deosebite calități intelectuale și sufletești, figură remarcabilă a societății înalte și a întregii noastre vieți sociale, îndrumătoare și sprijinitoare cu totul devotată așezămintelor și acțiunilor de binefacere, d-na Irina N. Ghica, soția d-lui Nicu Ghica, fost secretar general al ministerului de externe și deputat, era cunoscută, apreciată și iubită în toate straturile noastre sociale. Dacă prin creștere, prin darurile firi, prin înalta sa poziție în societate, prin bogăția mijloacelor și prin puterea îmbielșugată ce isvorau din ele, d-na Irina Ghica plutia în strălucirea întiiilor noastre saloane, totuși sufletul ei ales și generos se deschidea pentru orice manifestare frumoasă a vieții românești, arătând un interes viu pentru trecutul nostru istoric și mai ales pentru mișcarea noastră literară și culturală contemporană.

Unii dintre purtătorii condeiului românesc au avut prilejiul să constate prin ei înșiși aceste calități superioare ale defunctei, care era și membră în comitetul «Societății Doamnelor Române» și o sprijinitoare călduroasă a scopurilor ei, iar editorii și librării noștri pomenesc cu recunoștință despre aceia care urmăria cu statornicie și cu dragoste roadele muncii scriito-

rilor romîni de pretutindenî. D-na Irina N. Ghica se cobora deasemenea bucuros, cu îndemnuri și cu ajutoare discrete, până 'n straturile de jos ale obijduiților și ale micilor orfanî ai acestei vieți, spre binele cărora fusese una din întemeietoarele societății «Leagănul Sf. Ecaterina».

Pătrunși și noi de pierderea pe care societatea romînească a suferit-o și atinși de durerea fără marginî a celor de aproape, trimetem familiei așa de greū lovite regretele noastre adîncî, dorindu-i alinare din izvorul curat al multor fapte bune ale celei stinse de veci.

* Alte două cărți — romanul «Două neamuri» de C. Sandu-Aldea și schițele «Popasuri vînătorești» de I. Birseanul, colaboratori vechi și statornici ai revistei noastre — vin să sporiască dovezile hărniciei literare a generației noastre tinere. Opera d-lui Sandu înfățișează, fără îndoială, o mîndră înălțime în evoluția romanului romînesc modern, iar schițele poetului și prozatorului plin de talent care-i d. I. Birseanul, deși roade ale tinereții, cuprind unele mărgăritare rare de imaginație originală și îndrăzneată, de umor bogat și nou, de povestire populară admirabilă și de simț artistic. Despre amîndouă se va vorbi în curînd mai pe larg în această revistă.

* Se înșeală decadenții moderni — nu vorbim de papagalii noștri caraghioși, ci de marii decadenți ai străinătății, unii glorioși prin talente extraordinare —, se 'nșeală acești decadenți cînd socot că sînt originali prin arta versurilor monosilabe care ar avea să simbolizeze ceia ce nu s'ar înțelege într'alt chip. Acu aproape trei sute de ani încă, prin anul Domnului 1614, un cuvios pater iezuit, Marco Bettini, învățat prețuit în vremea lui, tipărise la Parma următorul cîntec ciudat, reprodus deunăzile în «Le Gaulois» din Paris :

«Tiuu, tiuu, tiuu, tiuu, tiuu
 «Zpè fit zqua ;
 »Quorror pi pi
 «Tio, tio, tio, tio, tix
 Qutio, qutio, qutio, qutio :
 «Zqùo, zqùo, zqùo, zqùo
 «Zi zi zi zi zi zi zi zi
 «Quorr tiù zquù pi pi qui.

Ghicit-ați sensul acestui abracadabrant cîntec simbolist? De sigur că nu! Paterul iezuit era singurul care ne putea lămuri asupra-î și a făcut-o: acele curioase mono- și bi-silabe ar înfățișa melodia cîntecului *privighetourei*, minunatului cîntec care a fermecat și va fermeca pe poeții și pe iubitorii de poezie ai tuturor veacurilor. Așa cîntau pe vremuri privighetorile în curtea mănăstirilor iezuite, și totuși ar vroi să ne sperie cu versurile lor cabalistice decadenții de astăzi, fără să reușiască a fi mai mult decît niște biete cucuveici ce fug de firea cea adevărată și de frumusețile ei, adîncindu-se orbiș în noaptea non-sensurilor simboliste!

I. SCURTU.

CUGETĂRI

Vai de țara în care dreptatea vorbește încet și se uită cu ochii în pământ!

Omul adevărat vede din dușmanii săi numai pe aceia cari înfățișează și alt ceva decît pe ei înșiși.

*

Orice formă îmbrățișează întâiu, cuprinde pe urmă, strivește la sfirșit.

*

Oamenii îți îngăduie o singură sinceritate: aceia care te poate micșura.

X.

RĂSPUNSURI

Unui colaborator (care scrie și poesii foarte frumoase):

Ai dreptate și avem și noi:

- Tinere, sint imitații fără fond și fără formă.
- Caută de stabilește versurilor tale normă!
- Ce-î acest *potop de vorbe* înteteite la blesteme?
- Știm c-ai să revii odată, căci *ești tinăr și ai vreme!*

X. Trăsnetele Sfintului Ilie, «care a omorît pe tată-său și pe mamă-sa, iar apoi pe soră-sa»; cadă și 'n viitor numai în alte reviste. Noi, dacă răbdăm să fim socotiți o revistă «opincărească», ne ferim ca de foc să nu devenim una de folclor de contrabandă și... barbar.

Toți nerăbdătorii, cari au obiceiul să reverse ploaia de circulări a unui și aceluiși biet manuscris peste mai multe reviste deodată, așteptă că sintem *impermeabili* pentru asemenea mană, care nu vine din cer!

Sinaia. Am fi așteptat inspirații mai fericite din raiul munților noștri și nici decît versuri ca acestea:

- «Și n-am zărit că'n ochii tăi e jale
- «Și nici că tu zîmbiași cu-atîta silă,
- «Ci ți-am scris dorul meu întreg pe o filă
- «Cu lacrimi, cu cîntări și osanale!

Cu cerneală, nu?

«În tren». S'a rătăcit la redacție «răvășelul» D-tale, merit Dulcineei bine păzite. Ea ne-ar putea compătimi că l-am citit, noi însă n-o compătîmim de loc pe ea, ci pe nenorocitul înamorat care... din doru-î face-un «răvășel» și din «sfintele iluzii» împletește-un «buchețel». Oh, sărmane poețel!